

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Cap. XIV. Probationes Autoritatis Secundi Ordinis in Diœcesanis Synodis,
aliundè desumptæ, quàm ex convenientià harum Synodorum cum
Conciliis Provincialibus; aut potiùs Canones & Statuta Synodalia, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

tractamus, probant: tale est Caput XCI. Collectionis HERARDI Archiepiscopi Turonensis, qui Spatium Synodi ad Quindecim dies determinat. Idem legitur in Formula ad Synodum convocandam superius relata: in ea enim observatum fuit, eam durare Quatuor diebus, & si necesse foret id clarius probare, sufficeret referre verba, quæ versus finem leguntur post hæc *in quarto die, &c.*

Talia sunt denique, excerpta è *Pontificali*, in precedenti Capite relata, quibus quid per Tres Dies sit agendum præscribitur. Cum factum, de quo hic agitur, non magni sit momenti, quas modo indicavimus probationes, sufficerent, aliæ tamen proferentur postquam observaverimus, in Ecclesiis, in quibus viguerant Testes Synodales, & in quibus amplissima erant Diœceses, difficile congregari Synodos, quæ possent occurrere abusibus ab his Testibus delatis, nisi per plures dies durarent Synodi. Hanc fortè ob causam præcepit *Basileense* Concilium, Synodum duraturam esse saltem biduo, vel triduo; usum enim Testium Synodalium districtè præcipit.

Actis Synodi *Augustane*, Gallicè *Augsbourg* Anni 1548. inferitur, eam triduo durasse; in ea separatim refertur, quid singulis diebus Actum fuerit: idem in Inscriptione videtur, *Continuo triduo*. Acta Synodi *Trevirensis* Gallicè *Treves* ejusdem Anni 1549. certos nos faciunt eam durasse per decem dies.

Secundum Colonienfem Concilium Anni 1549. de *Synodorum celebratione*, num. 2. innuit Diœcesanam Synodum per plures dies durare, & Capitula & Parochos teneri Decanis subsidia in sumptus, quos necessariò facere debent, conferre, secundum numerum dierum.

Ecclesiæ Mediolanensis Acta probant Synodum Diœcesanam tribus diebus durare, secundum quod præscribitur à *Pontificali Romano*, pag. 228. & in ea mentio fit de tribus Sessionibus habitis tribus diversis diebus; & in eâ præcipitur, ut promulgetur die tertia Decretum, quod diem determinabat, quo futura Synodus inceptura esset. Hoc confirmatur Actibus primæ Synodi, distinctis in Tribus Sessionibus, quarum singula unum diem consumpsit. Secundò, relatione rerum gestarum in septima Synodo hujus Diœcesis: in ea legitur, tres dies durationis Synodi pœne consumptos fuisse lectione Decretorum duorum Conciliorum Provincialium, nempe Quarti & Quinti, in ea quoque legitur causa meditationis primæ, secundæ & tertiæ Sessionum; denique, expressè in ea asseritur pag. 228. Synodum vulgò durare tribus diebus, sed Episcopum posse vel breviori, vel longiori tempore, Synodum agere, pro rerum, quæ gerenda sunt, ratione.

CAPUT XIV.

PROBATIONES AUTHORITATIS SECUNDI ORDINIS in Diœcesanis Synodis aliunde desumptæ, quàm ex Conventientia harum Synodorum cum Conciliis Provincialibus; aut potius Canones & Statuta Synodalia, quæ clarè sive generatim, sive sigillatim, de illà auctoritate loquuntur.

IN comparatione, quæ facta est, Diœcesanarum Synodorum, cum Conciliis Provincialibus, multi citati sunt Canones, qui clarè Secundi Ordinis auctoritatem astruunt, his in Synodis, de Capitibus specialibus. Id facere coacti sumus, ut relationes mutuas astrueremus. Præcipue Statuta desumuntur, vel ex Conciliis *Basileensi* Anno 1433. *Colonienfi* 1536. & *Burdigalensi* 1583. *Mechlinienfi* Gallicè, *Malines*, An. 1607. *Narbonensi* 1609. *Frisingenfi* Gallicè *Frisingen*, Anno 1440. *Carnutenfi* 1526. *Augustano* Gallicè, *d'Augsbourg*, & *Trevirensi* Gallicè *de Treves*

1548. vel ex Constitutione pro reformatione Cleri Germanici An. 1524. vel ex Formula ad celebrandas Synodos Sæculi undecimi, vel ex Pontificali Decimi septimi Sæculi.

Supereft, ut colligamus alia testimonia, quæ non minùs clarè loquuntur de eadem auctoritate, spectata sive generatim, sive spectata, prout attingit multa Capita observata simul juncta: his addenda erunt illa, quæ spectantia aliquod ex his Capitibus, omiffa fuerunt vel ex inadvertentia vel de industria, ut in unum redigerentur omnia testimonia suppeditata à Synodis. Verùm, antèa observandum est, Canones vel Statuta Synodalia, quæ tribuunt Synodo Actus Jurisdictionis, qui in iis sunt, clarè probare, Secundum Ordinem in eo aliquam habuisse auctoritatem; quia omnes, quibus constat, Secundi sunt Ordinis, Duce excepto, cum personaliter adest Episcopus. His observatis, de testimoniis, quæ referenda supersunt, asseritur, ex omnibus Conciliis & Synodis, in Collectione Conciliorum P. LABBÆI, nullum esse sive Concilium, sive Synodum, quæ suppeditent tot, tamque graves probationes auctoritatis Secundi Ordinis in Diœcesana Synodo, quàm eas, quæ leguntur in Synodo *Augustana*.

Primò: in Inscriptione Statuta Synodo tribuuntur. Secundò: in Præfatione præcipitur, ut Capitula, quæ ad Synodum deputabant, mittant Procuratores, qui potestatem habeant nomine absentium, & Synodi, probandorum Statutorum, quæ in ea fiunt.

Tertiò: iterùm legitur in eadem Præfatione, Constitutionem factam *Ratisbona*, pro reformatione Cleri Germanici, missam fuisse, omnibus qui Synodo interesse debebant, ut eam diligenter expenderent, atque si quid ex temporum, locorum, aut personarum occasione, usu vel necessitate, addendum moderandumve ipsi judicassent, ad Synodum referrent, & cum suis tum Collegiorum, tum Capitulorum suorum, sententias, inter consultandum explicarent.

Hæc verba inter consultandum, & vox illa Consultatione; quæ in excerpto legitur, credendi locum præbent, Secundum Ordinem vocem duntaxat consultativam habere.

Quartò: sine relationis rerum gestarum primo die ante Lectionem Statutorum, Cancellarius Episcopi suo nomine eos alloquens, quibus constabat Synodus, ait, se petiisse ab unoquoque quid sentiret de singulo formulæ Capite reformationis, quam ad ipsos miserat, ut Statuta sententias eorum accommodaret; quia ipsi persuasum erat, unumquemque maturè res propositas perpenderit; verùm ipsi convenientius visum fuisse, ipsis offerre primò Statuta facta secundum hanc formulam, & secundum aliqua præcedentia, & redacta in Ordinem conformem huic aliorum Statutorum Ecclesiæ *Augustane*, de quibus iudicium ferent, cum approbatio petetur.

Quintò: in Statuto facto *Titulo III*. clara fit mentio de approbatione Ecclesiæ Cathedralis: statuitur & ordinatur, ut posthac ad Episcopatum Ecclesiæ *Augustensis* nullus, nisi Presbyteratus Ordine insignis, aut qui se gradus, quos nondum habet, omnes statutis Ordinationum temporibus, nulla interdicta mora, aut tergiversatione, adepturum promiserit, eligatur aut assumatur.

Sextò: *Titulus XXXIII*. suppeditat sex aut septem testimonia Secundi Ordinis in Synodo auctoritatis. Primum eruitur ex eo, quod præcipit à Synodi Patribus cum juramento detegi detrimenta, vitia, defectus Prælatorum, Ecclesiæ, Episcopi, Ministrorum, Populi, Laicorum in Ecclesiam Tyrannidem, ut iis malis à Synodo occurratur. Secundum depromitur ex eo, quod præcipit audiri & recipi in Synodo Proconvocationes, querelas, quæ ad eam deferuntur sive libello supplici, sive litteris.

Tertium ex eo, quod Laicorum querelæ à Synodo admittuntur, modò Ecclesiam & Synodi jura spectent;

& ex

& ex eo, quòd Episcopus promittat à se dados fore Procuratores & Patronos Synodales ad eas dirimendas.

Quartum desumitur ex eo, quòd, ad faciles reddendas denuntiationes, quæ faciendæ sunt, & quæ non fierent metu alicujus mali inferendi ex parte Potentium, quibus dedecus afferunt, si eæ faciendæ fuissent coram omni Synodo, præcipitur, ut duo vel tres elegantur ad eas secretò recipiendas cum promisso secreti nunquam violandi.

Quintum eruitur ex eo, quòd Episcopus dicit, nolle se aut ipsius Officiales ex eorum numero, quorum vita, mores, & actiones corrigi debeant, exemptos esse, & à se mandandum fore à tota Synodo Testes Synodales, qui suæ, suorumque Officialium; reformationi intendant, deputari; quia, etsi multa sibi deesse cognoscit, multa tamen ipsum fugere non ignorat.

Sextum desumitur ex eo, quòd promittitur, Synodum non fore dimittendam, donec de omnibus causis, omnium gravaminibus, fuerit sufficienter informata.

Septimum denique, colligitur ex verbis Cancellarii Episcopi nomine, quæ sumus relaturi, ut potè, quæ in Diocæsana Synodo Secundi Ordinis non levem fuisset auctoritatem probent. *Quomodo reformationis formula odio publicate, Statutorum ratio conveniat, ex lectione hac perspectum planè omnibus esse; restare illud solum ut universa Synodus de his omnibus suffragia ferat: ut igitur cogitandi deliberandique de singulis spatium habeant ad Synodum vocati, sequenti die primum, quæ decima tertia Novembris futura erat, post rem Sacram peractam, de his omnibus ineunda suffragia esse. Similia Argumenta adhuc autoritatis Secundi Ordinis leguntur in Actis secundæ diei ejusdem Synodi Augustensis. Cùm enim Episcopus præcepisset, Laicos mitti foras, obtestatur Synodi Patres, ut in memoriam suam revocent à se non esse convocatos, ut suis commodis inserviret, sed unicè propter Jesu Christi gloriam, de cujus causâ modò judicandum erat; deindè eos enixè rogat, ut, inter deliberandum, ab omni cupiditate sint liberi, id intendentes, ut antiqua disciplina observaretur, addens, se auxilio Dei adjutum, conaturum omnia sua Episcopalia munia adimplere; quapropter postulare se ab universa Synodo ut ex Prælatorum, Canonicorum, & Decanorum ruralium triplici ordine, singulos binos, ternos, aut plures, si ita videretur, eligerent seu testes Synodales, ut de his, quæ emendanda in se essent, inquirerent, seque Synodi nomine monerent, paratum enim se esse promptumque & ad audiendum tranquillò animo singula, & ad obtemperandum monitis salutaribus Sanctæ hujus Synodi in Spiritu Sancto congregatæ.*

Hic sermo ore prolatus Summi Cardinalis, ad eos directus, quos Cardinales ut maximè inferiores respicere solent, cùm magnum silentium imposuisset, à Cardinali raptum fuit, ut ad Statutorum Examen procederetur. Cùm hoc jussum à Cancellario fuisset promulgatum, jussit ad se deferri Promotor procurationes, easque Deputatis Notariis remisit, & Deputati suam protulerunt sententiam de Statutis, ordine sequenti. *Quorum primus Reverendus Dominus Marcus Avunculus Episcopus Nazianzenus & Suffraganeus Augustensis; hunc secuti sunt reliqui Prælati, Abbates, Præpositi & Decani, tam Collegiorum quàm Regiuncularum ruralium: nemoque in tanta multitudine extitit, qui voce sua Statuta hæc saluberrima non collaudaret, atque se una cum his, quorum nomine huic Synodo interesset, illis pro viribus pariter profiteretur.*

Cum gratias Deo egisset pro bono exitu Cardinalis, suo nomine Synodo annuntiat Cancellarius, negotium dedisse Reverendissimis Dominis... ut horis pomeridianis causas, gravamina & defectus, tam

Ecclesiasticorum, quam Laicorum, ad Synodi cognitionem pertinentes audiant, expediant, aut si res ita postulet, ad dominationem suam, vel Synodum ipsam referant decidenda; à prandio Synodaliū causarum Auditores, munus ipsis commissum impleverunt, & negotia ipsis sive scripto, sive viva voce proposita abolverunt, iis exceptis, quæ non satis discussa fuerant, quæ in aliud tempus remiserunt.

Tertiæ diei Acta nos docent, Cancellarium Synodum nomine Cardinalis alloquentem, dixisse, probatis unanimi consensu Statutis lectis, unum restare, ut observarentur, cavendum esse omnibus, ne à Legibus ipsis Auctorum suorum culpa coarguatur.

Cardinalis ardentè desiderans corrigere, quicquid in eo dignum reprehensione erat, denuò rogavit Synodum, ut viros eligeret, qui de suis defectibus ipsum monerent, cui postulationi respondit Synodus, nihil aliud ab ipso desiderari à Synodo, nisi ut suo exemplo & Ministrorum, Statutorum Synodaliū observationi confuleret.

Denique, in Synodo habita oratio certos nos facit hoc tempore indubitatum esse, Secundum Ordinem participem esse debere eorum, quæ in Synodo aguntur circa Diocæsif Regimen: in ea enim asseritur, eos, quibus constabat speciem gerere eorum veterum Conventuum, ad quos Doctor Gentium hæc verba direxit, *Attendite vobis & universo gregi, in quo vos posuit Spiritus Sanctus Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit Sanguine suo*, addit, ideò hæc à Sancto Paulo fuisse prolata verba, ut Pastorum cura augetur, quia ipsi perspectum erat Lupos rapaces aliquando venturos, qui gregi non parcerent, contra quos pugnandum foret. Pastorum Corpus universæ Diocæsif comparatur exercitui, cujus Episcopus, ut Dux, & alii Centuriones & Tribuni sunt, ex quibus inferri potest, Diocæsifanam Synodum haberi posse, ut Consilium militare, & ut qui ad hoc admittuntur consilium, voce gaudent, ita pariter membra Synodi in ea vocem habent.

SYNODUS TREVERENSIS.

Eodem anno Augustæ Trevirorum habita fuit Synodus die 25. Novembris, decem diebus post celebratam Augustensem Synodum, de qua modò mentionem fecimus, quæ non minus favet Secundi Ordinis in Diocæsifanâ Synodo auctoritati, ut observationibus sequentibus patebit. *Primo: in Inscriptione Synodi, Statuta Synodo tribuuntur, ut his verbis patet, Decreta Synodi Diocæsifanæ Treverensis.*

Secundo: in propositione summaria rerum in Synodo tractandarum, Vicarius Generalis, nomine Episcopi, quarit à Patribus Synodi, Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Rectoribus, & aliis, nùm patienter ferent ab Archiepiscopo in eis corrigi, quod eorum statui adversum reperiet, & an ipsis sit persuasum agi de necessitate communi, cùm unusquisque se ut reum respicere debeat, & vasa iræ Dei, quæ correctione egent: his auditis: hilari & læto vultu Patres responderunt, sibi nihil esse prius aut magis in votis quam ista omnia, quæ in reformatione continentur, tum ea quæ per Synodum omnium suffragiis forent decernenda, verbo & opere exequi, atque, etiam si vel vitæ periculum obset, etiam præstare. Idem Vicarius Generalis absolutis iis, quæ approbationem Decretorum Patrum suffragiis spectabant, eos monet, velle Episcopum, ut post prandium relegerentur Decreta de publicis criminibus, ut ea denuò perpenfa ad Sessionem Generalem Synodi referrentur, ut Patrum suffragiis approbarentur, & deindè actibus Synodi infererentur.

Sciens Archiepiscopus se ut hominem humanis esse obnoxium defectibus, serique facile posse, ut sui de-

fectus

fectus ipsum laterent, debereque non minus suae correctioni, quam aliorum invigilare, quia sano Capite facile membra curantur, reformationemque in Praefide ad emendationem efficaciter inferiores impellere, rogavit Synodum, ut eum moneret de iis, quae reprehensione digna judicaret, sive in illo, sive in Ministris, promittens se quamprimum consilia data secuturum.

Cum Abbates & Canonici Ecclesiae Metropolitanae respondissent nihil ab ipsis ardentius desiderari, quam ut Archiepiscopus cursum inceptum gloriosè adimpleret, Ecclesiae Collegiatae exposuerunt se nimis pecuniarum subsidiis premi, quia, quamvis minores fructus perciperent quam Ecclesiae Cathedralis, tantum ab iis exigebatur, quantum à Metropolitanis Ecclesiis, promissitque Archiepiscopus se eorum supplicationis rationem habiturum.

Suffraganeus Archiepiscopi sequens exemplum, rogavit pariter Synodum, ut eum moneret, de his quae videret sua in agendi ratione reprehensione digna, se monitis obsecuturum promittens: respondit Synodus ab eo minimè peccatum fuisse nisi in eo quod non sequeretur ordinem praescriptum jure pro Ordinationibus, modò eas anticipando, & aliis in occasionibus eas retardando. Cui querelae cum respondisset, id à se necessitate factum, sufficienter excusatus habitus est.

Tertiò: Statutorum Inscriptio innuit ea facta fuisse à Synodo.

Quartò: Archiepiscopus, in praefatione Statutorum, declarat, se ea cum Synodo fecisse, quia credidit unumquemque Patrum à Spiritu Sancto fore illuminandum, secundum promissum Jesu-Christi, *Ubi duo vel tres in nomine meo congregati sunt, in medio eorum sum*. Si postea promittit pertinaces praesentes seu futuros Canonum censuris, & reformationis poena puniendos esse, id se facturum Synodi auctoritate fretum, adjungit.

Denique, si graviter insurgit in ingluviem, tunc in Clericis & in Laicis communem, id à se agi addit, quia sibi & Sanctae Synodo visum fuit huic turpitudini ante omnia, utpote multorum malorum fonti medelam adhibere.

Denique quod attinet ad ultimum hujus Synodi Decretum, tria favent Secundo Ordini: 1. quia illud Decretum non fuit latum, nisi postquam à Patribus fuit receptum. 2. Omnia gesta ab Archiepiscopo per decem dies, quibus duravit Synodus, facta sunt consilio & favore Patrum Synodi 3. Observatione Decretorum reformationis ab Imperatore factorum & hujus Synodi Statutorum, additur, reformationem Dioecesis Treverensis posse ad perfectionem pervenire, quod & ab Archiepiscopo & à Synodi Patribus fuit confirmatum.

Post tot tamque gravia monumenta in Synodo Dioeclesiana Secundi Ordinis auctoritatis, possemus alia omittere; tamen tam grave hujusce auctoritatis nobis suppeditat testimonium sanctus CAROLUS, in Oratione, quam habuit in prima Synodo, ut id silentio praetermittere non possim. Hic Eximius Cardinalis singularim utilitates Synodorum Dioeclesianarum exponens, inter alias observat, ab Episcopo res decerni, quae regimen spirituale spectant, de consilio eorum, qui illius regiminis sunt participes. *Hic, inquit, deliberatur de modis Legum similiter observandarum, hic abusus, qui vigent in populo, disquiruntur, & opportuna eis adhibenda remedia statuntur: hic demum praeterita tempora cum futuris conferentes, & utrisque Decreta ac Constitutiones jam editas applicantes, culpas quidem deslemus praeteritas, emendare verò in posterum deliberamus.*

CAPUT XV.

Nova monumenta auctoritatis Secundi Ordinis in Synodo Dioeclesiana desumpta ex actibus Jurisdictionis, qui fieri debent cum sua approbatione.

Triplicis generis homines à Synodo eligi debent, & à Synodo approbari. Porro: Electio est Jurisdictionis actus; consequenter, tres sunt actus Jurisdictionis, qui in Synodo fieri non possunt sine Synodi approbatione, & ut Clericis Secundi Ordinis constat; quia solus Episcopus Primi Ordinis censendus est, inde oritur, à Secundo Ordine, in Synodo Dioeclesiana, aliquam exerceri auctoritatem. Porro, ratio quae impulit ad dandam Synodo auctoritatem in ejusmodi actus; exigit quoque eam non privari auctoritate in iis, qui graviores sunt. Haec consequentia probabitur, postquam statuerimus principium, ex quo naturaliter fluere videtur.

Triplicis generis eligendi homines in Synodo, & cum Synodi approbatione, sunt; primò Examinatores pro Ordinibus, pro Functionum Sacrarum exercitio, Praedicatione, Confessione, Sacramentorum administratione, pro Beneficiis.

Secundò, Testes Synodales necessarij ad detegendos abusus, excessus & vitia, & alia quaeque corrigenda, ad haec omnia Synodo denuntianda, dum celebratur, vel Praelatis, qui his possunt mederi, antè Synodi celebrationem.

Tertiò, Judices, qui dignè possunt adimplere Sanctae Sedis mandata in litium judiciis, quique mereantur aliis anteponi.

CAPUT XVI.

Monumenta auctoritatis Secundi Ordinis in Dioeclesiana Synodo, ex Canonibus aut Statutis Synodalibus deprompta. Spectantibus Examinatores eligendos in Dioeclesiana Synodo, & à Synodo approbandos.

Nihil antiquius habemus circa Examinatores, de quibus agitur, quam quod legitur in Capite XVIII. sessionis XXIV. Concilii Tridentini; cum enim praecipisset Concilium Praeferas conferri concursu, quod minimè potest fieri sine Examine eorum, qui offerentur, tanquam idonei ad eas gubernandas, providit, ut digni eligerentur Examinatores; & ob hunc finem voluit, ut Episcopus vel Vicarius Generalis singulis annis proponat sex Synodo, ab ipsa Synodo instituendos & approbandos, eosque eligi jussit inter Doctores aut Licentiatos in Theologia aut Jure Canonico, vel alios Cleri Viros seu Regulares, etiam ex Ordine Mendicantium, aut etiam Saeculares, qui ad id videbantur magis idonei, jurentque omnes ad Sancta Dei Evangelia, se quacunque humana affectione postposita, fideliter munus executores.

Ut pecuniae cupiditas multum hac in occasione nocere potest, prohibet Concilium, ne aliquid accipiant Examinatores ab Examinandis, sub poena simoniae incurrendae, à qua non poterunt absolvi, nisi Beneficia, quae jam possidebant, deserant, & inhabiles ad alia acquirenda habeantur.

Concilium Burdigalense anni 1583. Capite 33. hujusce Decreti executionem praecipit. Concilium Avenionense anni 1585. de Synodis Dioeclesianis, integrum refert, excepta simoniae poena, quae hac occasione admittitur, & addit, hos Examinatores adhiberi ad ordinandos examinandos.

Concilium Avenionense anni 1594. Capite 3. idem praecipit.